
Hvordan faar vi Foraar?

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Hvordan faar vi Foraar?

4

Hvordan faar vi Foraar?

Hvordan faar vi Foraar?

Hvordan faar vi Foraar?

Af Sognepræst Kaj Munk

Jyllandsposten, d. 2.5.1937[1]

Saa er Foraaret atter over os. Længe har det varet, inden det fik taget sig sammen til at indfri Almanakkens Løfter; det var, som April var blevet forstyrret i Hovedet og bildte sig ind at være November. Men i Aftes havde Solsorten sin rigtige Stemme paa. Vinteren dækkede sit Tilbagetog om Natten under et Bombardement af Nordlys, og da Solen flækkede Skyerne i Morges, blev det jo vitterligt, at under Kulde og Surtvejr og Regn havde Vaaren i al Stilhed forberedt sin Erobring af Landet saa grundigt, at den nu kunde tage sit Rige i Besiddelse, blot ved huldsaligt at erklære, at det allerede var sket.

Saa kaster vi os da ud i Eventyret og spiler Sanserne op for den Lykke, at vi faar Del i Foraaret endnu en Gang. Evigt det samme og evigt lige overraskende nyt. Anemonen saa spæd og saa helt igennem fin, at man ikke ved, hvad der er det skæreste paa den: Blomst eller Blade. Violen – det er sagt titusinde Gange, lad det saa være sagt titusindeogen og to og tre: den er bly, hvor er den bly, aah, saa bly. Der er ikke engang Skælmeri i disse blaa Øjne, der kikker op i dine fra Græsplænen, der er ikke andet end Blufærdighed. Og Stæren fløjter, og Solsorten fløjter, og Korsnæb og Graasanger, og hvad ved jeg - hvem kan kende alle de smaa Kavalierer fra hinanden, hvor gerne man end vilde det!

Og saa er der endda nogen, der ytrer Frygt for at komme til at kede sig i Himlen! Der vil gaa flere Hundrede Aar bare med at lære Fuglene i Vedersø Præstegaardshave at kende! Og naar man er færdig med *det*, kan man jo begynde paa, ja f. Eks. paa fransk Grammatik; der er et Ocean af Finesser der at sætte sig ind i. Nej, Vorherres Verden er virkelig saa stor, at til at lære den at kende slaar kun en Evighed til.

Men det var Foraaret, vi slap fra, og det var ikke høfligt af os; det er det altfor dejligt til; lad os skynde os at komme tilbage til det. Se nu Træknopperne, hvilket Studium er de ikke værd! Hvorfor er Bøgens gule og Egens brune og Rønnens graa og Lindens røde, naar Bladene dog alle vil blive grønne? Her staar nu en Elm! Skønt der slet ikke er noget videre ved dens beskedne Knopskæl, saa er der alligevel Spor af grønt og hvidt og violet og brunt, naar man kikker rigtigt til.

En vældig Skygge glider langsomt over Græsplænen, endelig er Storcken kommet. Rabbebrabbebrabberabbe fyger 3 Ænder hen over Trætoppene. Klap Klap Klap kaster et Par Skovduer sig ned fra den brede Gran oppe paa Diget og fjerner sig hurtigt i Skjul af Hegnet. Ja, Godtfolk, det er noget andet end Januar, da det knøg i Ugevis med Sne og Sand i haard Frost fra Nordost. Da laa Kammeraterne rundt om, døende og døde paa de mest uvante Steder. En stakkels Andrik hævdede sig med Besvær fra et Grantræs Rod midt inde i Plantagen, Dag efter Dag, naar jeg kom der. Mon den stod igennem? Det gjorde ikke de to Skovduer nede i Køkkenhaven; den ene laa der med oprevet blodigt Bryst, den anden sad lidt derfra mellem de tilsneede Grønkaal; jeg gik hen og tog den og bar den ind, og saa

døde den. Og Skade og Spurv og Solsort holdt fredeligt med hinanden til ved Brød- krummepletten udenfor Spisestuevinduet, indtil Spurvehøgen kom og inviterede sig til Gilde lige for Næsen af mig. Der vil gaa Aar, inden jeg glemmer Solsortens Jamren, da Røveren satte sin Klo paa den.

Ja, Kammerater, nu er det andre Tider for os alle, altsaa for os, der klarede os igennem. Nu er Livet en Tralalala igen, og de af os, der ikke allerede er forsynet, maa til at have sig en Kæreste. Det raaber Viben ogsaa op om nede fra Engene. Uha, vi maa ned til den. Hvad for noget, er Kabbelejerne her allerede? De staar ganske vist i Vand til Halsen, men de staar. Og Gæssene staar her ogsaa! Sikke høje de bliver i Skabelonen! Nu skal de have set, om jeg har Bøssen med. Næ, det har jeg ikke, men alligevel er det ikke godt at vide, hvad saadan en fordømt Trolldingest som et Menneske kan finde paa. Klogere at sikre sig i Tide. Gak, gak, siger den gamle, og saa gækker de, nemlig paa Vingerne - og af Sted i en lang, skingrende foraarshurtigt snoende Række, der holder sig lavt over Søen, stiger højt over Holmene og sænker sig igen og forsvinder. Ænder i Hundredevis bruser op af Vandet, strækker Halsene og sætter ligeud, bremses op og vender, Kobbersneppen holder stille i Luften, stiger saa pludselig og jager til Siden, Bekkasininen gør alt det deroppe, der er umuligt, og Viben, den tunge Fugl, udfolder en Akrobatik saa halsbrækkende, at man, hver Gang den tager det store Sving, holder Pusten og mumler: Den slipper aldrig fra det med Livet.

Sikke en Livsjubel; her er sandelig noget at blive stum over, som du ganske rigtigt og meget smukt blev det, Brorson, da du saa det, selv om du fik blandet det lidt sammen, da du hjemme ved dit Skrivebord satte Stumheden i Ord:

Hvad skal jeg sige, naar jeg ser,
at alle Skove vrimle,
de mange Fuglesving, der sker
op under Herrens Himle!

Hvad skal jeg sige, naar jeg gaar
blandt Blomsterne i Enge,
naar Fuglesangen sammenslaar
som tusind Harpestreng.

For det er da nu i Skovene, at Sangen sammenslaar som Harpestreng, og i Engene, at de mange Fuglesving sker op under Herrens Himle.

Ja, her er velsignet herude. Atter smækker grønne Holme og Halvøer sig i den blaa Sø. Mand og 2 Heste her og Mand og 2 Heste hist fortæller, hvor Agrene gaar. Møllen vinker sit Velkommen til Vaaren, og Gaardene - ja, hvordan er det nu Gaardene ligger i Dag? Saa løjerligt tunge og mørke og uvillige, lige saa uinteresserede i Foraarets Glæde.

De har sandt at sige heller ikke altfor meget at raabe Hurra for. At være Bonde er i Agerlandet Danmark godt paa Vej til igen at være af Underklasse. At Bonden selv har en stor Del af Ansvaret for denne Utingenes Tilstand, er utvivlsomt. Han har i mange Tilfælde

ikke evnet at være sin egen Herre, ikke forstaaet Hovedkunsten i al solid Forretningsvirksomhed: at bruge de gode Aar til at sikre sig mod de daarlige. Men lige saa lidt er der Tvivl om, at Danmarks vekslende Regeringer har forsømt Landets Hovederhverv. Den Tid, de danske Bønder har siddet inde med Regeringsmagten selv, er jo forsvindende overfor de andre Stænders. Og naar disse har ejet Taburetterne, har de vist en Uforstand og en saadan Mangel paa Omtanke og Interesse for den danske Jord, at det simpelthen er forfærdende.

Tænk paa, hvilken Minister den radikale Krigsregering bød Landboerne! Og er det bedre med ham, Socialdemokraterne byder dem nu? Følgen var dengang, at en Mand, der i alt andet var en lige saa høj Begavelse, som han i Landbrugskyndighed var et Nul, skaltede og valtede med Bøndernes Ejendom og Velfærd, mens nu, da der ingen saadan Begavelse findes i Regeringen, baade ingen og alle skalter og valter med disse Ting. Det danske Landbrug, der ved en myndig, og forudseende Lovgivning under Krigen og de første Aar derefter kunde have siddet omtrent gældfrit nu, er tynget ned i Trællestand af Obligationers og Hypotekers Aag.

Under disse Forhold udfører Jordens Dyrkere et Arbejde i Slid og Slæb, saa Hoveritiden ikke kan have været synderligt grummere. Mens Staunings Overklassearbejdere nyder deres 8 Timers Arbejdsdag som en uomtvistet Selvfølgelighed, maa Bønderne ase i det fra længe før Dag til ind i Nat for en Timebetaling, der af en fagorganiseret vilde opfattes som en Spøgefuldhed. Hvorfor gør de det? Fordi de gerne vil leve, fordi de gerne vil blive paa Gaarden, fordi Dyrene skal da passes, og Jorden ogsaa (saa kan det endda gaa med Menneskene, som det kan), fordi de ikke kan faa Folk, fordi, selv om de kunde, kan de ikke betale de Lønninger, der er en Følge af Sjældenhed.

Hvad gør nu Regeringen overfor alt dette? Fornemmelig kun eet: den understøtter. Eller med et andet Ord: demoraliserer. Da Staten betaler Folk helt godt i Byerne for ikke at bestille noget, betakker Ungdom sig for at blive paa Landet og slide sig op i et utaknemligt Erhverv. Heller sove sig varm end slide sig arm, hed det vist i Bondens ondeste Tid. Ad denne Vej kan man faa indført en Jorddrift, hvor ingen Gaard har mere Tilliggende, end at Mand og Kone alene kan drive den. Er det det, man vil, saa sig det ærligt, i Stedet for at sejppine os frem til det. En anden Side af Understøttelsespolitikken: Af 5 ensstillede Husmænd spinker og sparer og slider de 2 - og klarer sig trods alt. De 3 tager det ikke saa nøje og faar derfor Kriselaan af Staten, der efter faa Aars Forløb eftergiver dem. "I to Idioter betaler jeres Gæld af jeres egne Penge, kloge Folk lader Staten gøre det". Hvorfor kræves der i det mindste ikke Lægeattest af de 3?

Til den økonomiske Elendighed kommer altsaa moralsk Elendighed, en pervers Følelse af, at det, det gælder om, er at leve højt paa andres Bekostning. "Svare enhver sit" var de gamles høje Ærgerrighed. Jeg ser ikke rettere, end at den Hæderlighedsvilje er Grundlag for alt Samfundsliv. Selv Jeppe paa Bjerget ansaa det midt i al sin Anløbenhed dog for det ypperste, der var at sige om en afdød, at han efterlod sig ikke en Skillings Restant hos Herskabet. Men hans meget mindre anløbne Efterkommere nu om Dage er i Udvikling hen imod en betydeligt løsere Moral end hans. Hvor kan det blive til andet, naar selve Landets Regering møder de oprigtigt fortvivlede med dette opmuntrende Tilraab: "Hvorfor saa kede

af, at I ikke kan klare jer Gæld? I kan faa Penge af os til det! Eller I kan lave Akkord! Vi lever i en ny Tid, det er slet ikke længere nødvendigt at betale, hvad man skylder”.

Jeg ved ikke, hvilke Bønder der mest er at beklage: de, der slider og spekulerer Dag og Nat, og lige haabløst bliver det, eller de, der efterhaanden har lært sig at være rystende ligeglade, spiller Kort, saa det rasler, holder Gilder og kører i Bil og tager paa Kridt, hvor det overhovedet er muligt, og lader Vorherre og Stauning om at betale.

Hvor blev Foraaret af? Det er helt blevet væk for mig under disse graa Overvejelser. Vi-ben er forsvundet, Kobbersneppen forstummet, Havgusen, grim, raa, isnende, er pludselig drevet ind og har lejret sig om mig, saa jeg staar herude i halvraaddent Engvand, forkommen og udsigtsløs. Vi trænger til Reventlow, gør vi, nye, mægtige Landbrugsreformer, en myndig og indsigtfuld og nyskabende Aand. En kraftig og dristig Foraarsblæst, der kan drive den golde og giftige Gus ud, saa det atter kan blive skønt for den danske Bonde at gaa derude paa Marken og berede Sommer og Høst.